

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Мороза Володимира Петровича

на дисертацію

Гулько Олени Миколаївни на тему «Розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 «Освіта / педагогіка»

за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дисертації.

У реаліях сьогодення українська держава потребує інтенсивної демократизації у всіх сферах життєдіяльності суспільства, але особливої уваги вимагає вища школа, адже студентство є виразником громадської думки, творцем цінностей сучасного і майбутнього, запорукою становлення громадянського соціуму. У цьому твердженні дисертація Гулько О.М. є беззаперечно актуальною, бо присвячена теоретичному обґрунтуванню і моделюванню розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування. Погоджуємось з дисертанткою, що участь молоді в роботі органів студентського самоврядування, вироблення навичок працювати в команді, приймати рішення та відповідально виконувати їх безпосередньо впливають на процеси державотворення в нашій країні.

Разом із тим, запропоновані здобувачкою шляхи вирішення зазначеної проблеми розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти в процесі здійснення студентського самоврядування, визначення дієвих колективних/організаційних форм їх розвитку у студентській молоді стикається із низкою суперечностей між потребою суспільства у фахівцях з високорозвиненими лідерськими якостями й існуючими у практиці ЗВО малоефективними способами їх формування у процесі здійснення студентського самоврядування; необхідністю модернізації розвитку лідерських якостей сучасного здобувача вищої освіти у процесі діяльності органів студентського самоврядування й недостатньою інтеграцією світового

практичного досвіду розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у вітчизняну практику.

Отже, обрана Гулько О.М. тема дисертаційної роботи є суспільно значущою, спрямованою на реалізацію Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Тема затверджена Вченою радою Інституту вищої освіти НАПН України (протокол від 28.10.2019 р. №10/3) та уточнена у 2022 р. (протокол від 24.10.2022 р. № 16).

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Ґрунтовно ознайомившись із змістом дисертації та основними дослідницькими матеріалами робимо висновки щодо найбільш суттєвих наукових результатів, одержаних дисертанткою.

У дисертації чітко представлено науковий апарат дослідження, де метою є теоретичне обґрунтування і моделювання розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування. Завдання, об'єкт, предмет логічно відповідають заданій проблемі.

Наукова новизна результатів дисертації полягає в тому, що: вперше розроблено і теоретично обґрунтовано модель розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування, що включає: мету розвитку, завдання, принципи її створення та складники: мотиваційно-ціннісний, процесуальний, технологічний та результативний. Відмітимо, що об'єднувальною структурною ланкою цілеспрямованої діяльності з розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування обрано Школу лідерства, що діє на принципах інноваційності, цілісності, співпраці, досконалості, інтернаціональності, гендерної рівності, особистісного й командного лідерства і використовує сучасні форми і методи досягнення цілей розвитку лідерських якостей її учасників.

Рівень обґрунтованості й достовірності висунутих наукових положень, сформульованих висновків дисертаційної роботи і запропонованих рекомендацій забезпечується адекватним вибором наукового інструментарію, який охоплює комплекс методів дослідження – аналіз, синтез та порівняння для

з'ясування генези та сучасного стану розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування; узагальнення, систематизація, конкретизація для обґрунтування принципів діяльності моделі розвитку лідерських якостей молоді, моделювання – для розроблення моделі розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування. Варто відзначити, що для з'ясування практичного стану розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти опитуванням було охоплено студентів і науково-педагогічних працівників 26 закладів вищої освіти різних регіонів України, що сприяло з'ясуванню практичного стану розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти,

Проведене у Комунальному закладі вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського» пілотування розробленої дисертанткою моделі розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування підтвердило її ефективність та результативність командної взаємодії представників органів студентського самоврядування,

Отримані результати дозволяють з упевненістю стверджувати, що поставлене наукове завдання в дисертаційній роботі виконано повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертації на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Гулько Олени Миколаївни є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів

Дисертація Гулько О.М. оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», написана державною мовою, послідовність, доступність і стиль мовлення абсолютно дотримані загальноприйнятим нормам, висунутих до наукових дослідницьких робіт.

Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, підрозділів, висновків, списку літератури та додатків. Загальний обсяг дисертації 278 сторінок, основний зміст викладено на 191 сторінці. Список використаних джерел налічує 360 найменування, з них 152 іноземними мовами.

Рукопис дисертації, анотація свідчать про глибоке розуміння здобувачкою сутності наукової проблеми, відповідальність за результати наукового пошуку, узагальнення та теоретично обґрунтовані висновки. Чіткість та структурованість наукового апарату у вступі дослідження уможливило системне уявлення здобувачкою обраної стратегії роботи, виокремлення методичних підходів до її реалізації, розуміння теоретичних засад роботи, окреслення науково-дослідницького поля основних питань, які належить вивчити.

У першому розділі – «Розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти у діяльності органів студентського самоврядування як наукова проблема» з'ясовано генезу та сучасний стан розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування. Здійснено аналіз нормативних документів та наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених, який дав підстави стверджувати, що роль діяльності органів студентського самоврядування у процесах врядування в закладі вищої освіти є вагомою, необхідною і затребуваною у вітчизняній та світовій практиці, а розвинені лідерські якості здобувачів вищої освіти, які здійснюють студентське самоврядування у закладі вищої освіти, є запорукою його ефективної діяльності.

Аналіз лідерських якостей як предмета наукового пошуку зарубіжних і вітчизняних дослідників дозволив Гулько О.М. чітко описати особливості

розвитку лідерської компетентності (рівні, індикатори, дескриптори, с. 41 роботи) з метою виділення основних лідерських умінь щодо здатності лідера ефективно виконувати свої функції. Нам імпонує, визначення найвищого рівня розвитку лідерської компетентності, описаного у 5 дескрипторі, де на рівні «Впливати на власне оточення для досягнення поставлених цілей» виділено уміння захопити групу бажанням досягти спільної цілі; створити групову свідомість і формувати самодисципліну в орієнтації на спільні цілі; передати ентузіазм так, що інші будуть робити вагомі внески для досягнення групової цілі; індивідуально стимулювати кожного члена команди слідувати спільним цілям (табл. 1.1).

У другому розділі дисертації – «Вітчизняні й зарубіжні практики діяльності студентського самоврядування з розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти» проаналізовано класичні психолого-педагогічні першоджерела, а також офіційні сайти високореєтингових вітчизняних ЗВО, в яких здобувачкою з'ясовано, що: в усіх закладах освіти діють органи студентського самоврядування, які мають різні форми організації діяльності: студентський парламент, студентська рада, студентський уряд, студентська колегія, студентський ректорат, студентський альянс, студентський сенат; діяльність органів студентського самоврядування у вітчизняних ЗВО регламентується внутрішніми нормативними документами – Положеннями про діяльність органів студентського самоврядування (назва органу самоврядування залежить від форми організації). Дослідниця з'ясувала, що на відміну від зарубіжних ЗВО, вітчизняні не надають вагомого значення лідерським програмам, тому такі програми поодинокі в українських ЗВО.

Заслуговує на увагу зроблений Оленою Гулько порівняльний аналіз діяльності студентського самоврядування вітчизняних і зарубіжних ЗВО, про що здобувачка резюмує: «діяльність зарубіжних ЗВО порівняно з вітчизняними більш різноманітна, охоплює ширше коло питань, характеризується високим ступенем демократичності й студентоцентризму» (с. 169).

Третій розділ роботи – «Модель розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування та

рекомендації щодо її використання» пропонує модель розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти в процесі здійснення студентського самоврядування, яка орієнтована на особистісні цінності здобувачів вищої освіти та розвиток лідерських якостей членів студентського самоврядування; описано ключові принципи лідерства: інноваційності, цілісності, співпраці, досконалості, інтернаціональності, гендерної рівності, особистісного й командного лідерства, врахування яких спряє досягненню мети розробленої моделі та відображає вимоги сучасності. Визначено складники моделі розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування: мотиваційно-ціннісний, процесуальний, технологічний та результативний. Запропоновано реалізацію складників моделі розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування у діяльності Школи лідерства. Представлено форми та методи, які використовуються у роботі Школи лідерства.

Запропоновано низку рекомендацій з розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування, на інституційному рівні та рівні органів студентського самоврядування

Висновки до розділів і загальні висновки дисертації є обґрунтованими, логічно зв'язаними із процесом поетапного виконання завдань і реалізації мети дослідження.

Оприлюднення результатів дисертації

Наукові результати дисертації висвітлені у 10 наукових працях: трьох статтях у наукових фахових виданнях, віднесених до категорії Б, п'яти тез наукових конференцій, одному матеріалі зарубіжної наукової конференції, одному методичному посібнику.

Також результати дисертації були апробовані на 6 міжнародних науково-практичних конференціях: «Topical Issues of the Development of Modern Science» (Sofia, 2020), «Формування компетентного фахівця в інноваційному освітньому середовищі України» (Бар, 2021), «Modern Innovations and Promising Ways of Development of Culture and Science» (Boston, 2022), «Стратегії

модернізації педагогічної освіти в Україні та країнах Європейського союзу» (Чернівці, 2022), «Особистісно-професійний розвиток здобувачів вищої освіти в постнекласичній парадигмі» (Черкаси, 2022), «Проблеми та перспективи розвитку сучасної освіти в умовах транснаціональних інноваційних змін» (Бар, 2023); online-семінарі обласного методичного об'єднання практичних психологів та соціальних педагогів закладів вищої та фахової передвищої освіти присвяченому розвитку лідерських якостей здобувачів освіти у процесі здійснення студентського самоврядування (Бар, 2022); засіданнях відділу інтеграції вищої освіти і науки ІВО НАПН України, кафедри педагогіки, психології та фахових методик Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського».

Таким чином, наукові результати описані в дисертації та апробовані на різних наукових заходах, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувачки.

Недоліки та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне висловити зауваження та побажання:

1. У підрозділі 1.3. дисертації детально розкривається сутність та структурна організація поняття студентського самоврядування у розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти. На нашу думку, варто було б теоретично насичений вербалізований текст вказаного підрозділу доповнити унаочненням у вигляді аналітичної схеми або таблиці.

2. Опис функціонування студентського самоврядування вітчизняних та зарубіжних ЗВО з відкритих сайтів розкриває загальну картину діяльності студентського самоврядування. На нашу думку, авторці необхідно було б більш критично проаналізувати стан тих проблем, з якими стикаються члени студентського самоврядування у роботі зі здобувачами освіти під час дистанційного/змішаного формату навчання через складні соціальні умови в Україні.

3. У запропонованій авторкою моделі розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти в процесі здійснення студентського самоврядування визначається низка завдань, які потребують розв'язання, але всі вони стосуються виключно здобувачів вищої освіти (с. 192). Вважаємо, що роль професорсько-викладацького складу у діяльності студентського самоврядування описана фрагментарно, бажано б було більш конкретно описати взаємодію між викладачами та студентами під час їхньої сумісної діяльності.

4. Описуючи особливості принципу особистісного й командного лідерства у розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти в процесі діяльності органів студентського самоврядування, авторка перераховує низку лідерських якостей студентів, як-от: соціальна активність, стратегічне бачення майбутнього, соціальна адаптивність, особистісні й спільні групові цінності тощо. Переконані, що характеристика вказаних якостей підсилила б значущість виділеного принципу, як основного.

Вважаємо, що висловлені зауваження не є визначальними і не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертацію

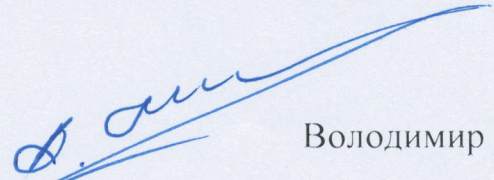
Вважаємо, що дисертація здобувача ступеня доктора філософії Гулько Олени Миколаївни на тему «Розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування», виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 01 «Освіта / педагогіка». Дисертація за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня

доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувачка Гулько Олена Миколаївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань галузі знань 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки
навчально-наукового інституту
педагогіки і психології
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Володимир МОРОЗ

« 11 » січня 2024 року

Підпис	<u>Мороза В.</u>
Засвідчую	<u>Гулько</u>
Начальник відділу кадрів	<u>Гулько</u>
ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"	

Віта ІІКІТЕІКО

